

Mødet den 23. Novbr. 1911.

Fraværende: Harald Jensen og N. Joh. Laursen.

1. (J. Nr. 2⁶³—1911). Skrivelse fra Justitsministeriet hvorefter der meddeles **Dispensation fra § 95 i Sundhedsvedtægten** for Ejendommen Dr. Magrethesvej 21, dog saaledes at Bygningerne kun vil kunne tages i Brug straks til Dagbeboelse.

Til Efterretning.

2. (J. Nr. 22³³—1910). Indenrigsministeriets Approbation paa en Paategning paa **Købekontrakt** med Murermester J. C. Petersen angaaende en Marselisborggrund.

Til Efterretning.

3. (J. Nr. 401—1911). Meddelelse om at Installationen af **elektrisk Lys i Slagtehallerne** og Kommissionærstaldene ved Kvægtorvet efter afholdt Licitation og Indstilling fra Slagtehusudvalget ved skriftlig Votering er overdraget til F. C. Lund for 850 Kr.

Til Efterretning.

4. (J. Nr. 421—1911). Udkast til **Andragende til Regering og Rigsdag angaaende Bevaring af Garnisonen** her i Byen:

»Aarhus har i umindelig Tid været Garnisonsby og baaret de Byrder, som har været en

Følge heraf. Oprindeligt fandt Indkvarteringen her som andetsteds Sted hos Byens Borgere i deres Boliger, senere ialfald delvis i Lokaler, som Kommunen lejede af private. Men da disse Indkvarteringsmaader fandtes uhensigtsmæssige og ikke tidssvarende, og da man fra de militære Myndigheders Sider ankede over de Forhold, hvorunder Soldaterne levede, erklærede Kommunen sig — i Begyndelsen af Halvfjerdserne — rede til at opføre de fornødne Kasernebygninger.

Der er derefter mellem Krigsbestyrelsen og Aarhus Kommune afsluttet tre Overenskomster angaaende Opførelse af Kaserne, nemlig under 5. August—23. September 1873, 24.—28. Februar 1881 og 10.—14. Maj 1887.

Ved Overenskomsten af 1873 paatager Kommunen sig at lade opføre en Række Etablissementer, dels til Brug for Fodfolkets Afdelinger, dels for Rytterregimentet, dels for den samlede Garnison. I Overenskomstens § 9 findes følgende Bestemmelse: »Denne Overenskomst er uopsigelig fra Kommunens Side. Af Krigsbestyrelsen er ikke ved samme overtaget nogen Forpligtelse til at bevare de bestaaende Garnisonsforhold, og Opfyldelsen af Statens pekuniære Forpligtelser gøres derhos, forsaavidt de ikke ere begrundede i Lovbestemmelser, afhængige af Rigsdagens Bevillinger«.

Overenskomsten af 1881 § 1 lyder saaledes: »Dersom det inden Forløbet af 5 Aar ved Lov bestemmes, at Aarhus skal være Garnisonssted for 1 Fodfolksregiment, 1 Rytterregiment og 1 Feltartilleriafdeling, forpligter Aarhus Kommune sig til paa Krigsbestyrelsens nærmere Forlangende at tilvejebringe, montere og vedligeholde

til Brug for denne Artilleriafdeling et Kaserne-etablissement o. s. v.« Og i samme Overenskomst § 10, 2. Stykke, findes følgende Bestemmelse: »Skulde, ved Garnisonsforandringer eller paa Grund af Dispositioner, som ikke er forudsatte ved den nu gældende Hærordning, Dele af de Etablissementer for Artilleriet, Rytteriet, Fodfolket og Trænet, som ere omhandlede i denne Overenskomst, komme til at staa ledige i saadant Omfang eller i saa lang Tid, at derved paaføres Kommunen et væsentligt Tab i Indtægt, vil Krigsbestyrelsen interessere sig hos Lovgivningsmagten for, at billig Erstatning for det lidte Tab tilstaas samme«.

Ved Overenskomsten af 1887 forpligtede Kommunen sig til paa visse nærmere Vilkaar at opføre navnlig den i Overenskomsten af 1881 ommeldte Artillerikaserne, uagtet bl. a. den i § 1 i sidstenævnte Overenskomst indeholdte Betingelse: Tilvejebringelse af en Garnisonslov for Aarhus ikke havde kunnet opfyldes. I Overenskomsten af 1887 § 1 hedder det derefter: »Krigsbestyrelsen giver det Tilsagn at ville bestræbe sig for, ved Lov eller paa anden Maade, at faa Aarhus bestemt til Garnisonssted for 1 Fodfolksregiment, 1 Rytterregiment og 1 Artilleriafdeling«.

Som det vil ses af det anførte, er der i den første af de saaledes indgaaede Overenskomster ikke fra Krigsbestyrelsens Side givet noget Løfte om, at Garnisonen i Aarhus saa vidt muligt skulde forblive af samme Størrelse. Tværtimod fralægger Krigsbestyrelsen sig ved Overenskomstens foran citerede § 9 ethvert Ansvar i saa Henseende. Dog maa herved bemærkes, at det fremgaar af Dokumenter, som findes i By-

raadets Arkiv, at man allerede under de Forhandlinger, der gik forud for den her omtalte Overenskomst, fra Krigsbestyrelsens Side anerkendte en stærk moralsk Forpligtelse til — overfor Byraadets Imødekommen af Krigsbestyrelsens Ønsker — at gøre sit til, at Aarhus ikke skulde lide noget Tab ved denne Imødekommen, særlig ikke derved, at Garnisonen eller en Del af den flyttedes andetsteds hen.

Og af de senere Overenskomster — henholdsvis af 1881 og 1887 — fremgaar det, at man fra Kommunens Side nærrede mere og mere Betænkelighed ved at binde de store Kapitaler, der fordredes til Opførelsen af Kaserne; hvilket paa den anden Side medførte, at Krigsbestyrelsen bandt sig ved stærkere og stærkere Forpligtelser med Hensyn til Garnisonens Bevaring i Aarhus. Ved Overenskomsten af 1881 gøres det saaledes udtrykkelig til Betingelse for Opførelsen af de i denne Overenskomst ommeldte Kasernebygninger, at det inden 5 Aar ved Lov bestemmes, at Aarhus skal være Garnisonssted for 1 Fodfolksregiment, 1 Rytterregiment og 1 Artilleriafdeling, hvorhos Krigsbestyrelsen for det Tilfælde, at Byen ved Garnisonsforandringer skulde lide Tab, forpligter sig til at interessere sig hos Lovgivningsmagten for, at der tilstaas Byen en billig Erstatning. Og at denne Bestemmelse netop har været Udslag af Byraadets Betænkelighed ved at anbringe saa store Kapitaler i Kaserne, fremgaar af en Skrivelse fra Byrådet af 24. Februar 1881, hvormed Overenskomsten indsendtes til Krigsbestyrelsen, og hvori udtaltes, at det ikke har været uden Betænkelighed med Hensyn til Byens økonomiske Fremtid, at man har vedtaget denne

Overenskomst, og at man derfor tillader sig at udtale den Forventning, at det i Slutningen af Overenskomstens § 10 givne Tilsagn indbefatter virkelig Betryggelse for, at Regeringen i det givne Tilfælde vil hjælpe Byen ud over de befrygtede finansielle Vanskeligheder.

Det ses fremdeles af Skrivelser, der foreligge her i Arkivet, at man fra Byraadets Side har lagt meget Vægt paa, at det ved Lov tilsikredes Kommunen, at Byen fremdeles skulde være Garnisonssted for de nævnte 3 militære Afdelinger. Saaledes udtaler Byraadet sig i en Skrivelse af 23. Oktober 1886 — i Anledning af en Skrivelse fra Indenrigsministeriet af 8. September s. A. vedrørende Kaserneforholdene her i Byen — følgende: »Under de i Aarene 1880 og 1881 mellem Forplejningskorpset og Byraadet førte Forhandling om Opførelsen af en Artillerikaserne var der 2 Hovedfordringer, som straks stilledes for at indgaa paa Nybygninger for Militæretaten, nemlig at der skulde ydes Sikkerhed for samtlige Kasernes vedvarende Afbenyttelse, og at det økonomiske Udbytte skulde være noget større. Forhandlingerne førte til Overenskomsten af 24.—28. Februar 1881, hvorefter Opførelsen af det nævnte Etablissement først kunde fordres, naar der var vedtaget en Garnisonslov. — Denne Overenskomst var kun bindende for Kommunen i 5 Aar, og da det i 1885 maatte staa klart for Krigsministeriet, at denne Tidsfrist vilde blive overskreden uden Vedtagelsen af nogen Garnisonslov, optoges Forhandlingerne paany for mulig at finde en Ordning, der kunde iværksættes ad administrativ Vej. Disse Forhandlinger førte da til Byraadets Tilbud af 9. April d. A. (1886), og

det maa sikkert erkendes, at Kommunen har vist stor Offerberedvillighed i denne Sag ved at renoncere paa den absolute Sikkerhed, som kun en Garnisonslov kan yde, og lade sig nøje med den Sikkerhed, som den opstillede Beregningsmaade af Indkvarteringsgodtgørelsen kunde give«.

Kommunen gik altsaa kun nødig og halvt nødtvungen bort fra dens en Gang tagne Standpunkt: at Staten — for at Kommunen skulde opføre nye Kaserne — maatte sikre Kommunen ved Lov, at en Garnison af den angivne Størrelse forblev i Aarhus. Dette førte da til den Bestemmelse, som sattes i Spidsen for Overenskomsten af 1887: Krigsbestyrelsen giver det Tilsagn at ville bestræbe sig for, ved Lov eller paa anden Maade, at faa Aarhus bestemt til Garnisonssted for 1 Fodfolksregiment, 1 Rytterregiment og 1 Artilleriafdeling.

Det maa altsaa atter og atter slaas fast, at Kommunen kun er gaaet ind paa at opføre Kasernebygningerne imod at Krigsbestyrelsen bandt sig, moralsk og juridisk, med stærkere og stærkere Baand — saa stærke, som de overhovedet i Forhold af denne Art kan tænkes — til at bevare Garnisonen i Aarhus i dens een Gang givne Størrelse.

Under disse Omstændigheder og i Henhold til de nævnt Overenskomster har Byen opført 3 store Kaserneetablissementer til Brug for de tre Hærafdelinger foruden et Garnisonssygehus, en Generalkommandobolig m. v. Efter de i sin Tid udarbejdede Opgørelser repræsentere disse Etablissementer med deres Byggegrunde en Værdi af omtrent 1780000 Kr.; deraf Fodfolks-

etablisementet ca. 540000 Kr. Udgifterne til Opførelsen ere afholdte af Laan, hvilket yderligere forøger de Ofre, Byen har bragt.

Kommunen har altsaa i Tillid til de af Krigsbestyrelsen givne Løfter bundet store Kapitaler i Kaserneerne. Det følger allerede heraf, at alene det direkte Tab, som tilføjes Kommunen, naar nogen Del af Etablissementerne skulde komme til at staa ledig, vil være meget føleligt. Det vil sikkert fra alle Sider indrømmes, at en forladt Kaserne nutildags meget vanskeligt vil kunne tænkes anvendt i andet — indtægtbringende — Øjemed.

Det er da kommen Byraadet ganske uventet og overraskende, at det — efterat det allerede tidligere var fastsat, at én Bataillon af den her garnisonerede Infanteristyrke skulde flyttes andetsteds hen — nu ved kongelig Resolution er bestemt, at hele Infanteristyrken skal flyttes fra Byen og Garnisonsforholdene i Jylland ordnes saaledes, at Fredericia skal beholde en Garnison paa to Infanteribatailloner.

Dette har maattet overraske Byraadet, for det første, fordi man i Henhold til, hvad foran er anført angaaende Kaserneernes Tilblivelses-historie, er gaaet ud fra, at ogsaa Krigsbestyrelsen maatte være klar over, at der paahvilede den en moralsk og — saa vidt muligt i disse Forhold — ogsaa en retlig Forpligtelse til at bevare Garnisonen i Aarhus i dens én Gang givne Størrelse.

Men det har ogsaa maattet undre os, at man i vore Dage har kunnet foretrække en Garnisonsby, hvor der ingen Kaserne er opført og — saa vidt bekendt — heller ikke vil blive det. frem for en By, der har været blandt de første

til at imødekomme de fra militær Side fremsatte Ønsker om Opførelsen af Kaserne. Der foreligger netop Beviser for, at man fra Krigsbestyrelsens Side i høj Grad anerkendte Aarhus Kommunes Beredvillighed i saa Henseende.

Selvfølgelig har Byraadet maattet være klar over, at naar saglige militære Grunde fordrede Garnisonens Flytning andetsteds hen, saa maatte Byen finde sig i, at Flytningen skete, og kunde da kun i Henhold til Overenskomsten af 1881 fordre en billig Erstatning. Men lige saa sikker har man været paa, at naar ikke saadanne Grunde kunde anføres for Flytningen, saa maatte Krigsbestyrelsens ved Overenskomsten af 1887 givne Tilsagn om at ville bestræbe sig for at faa Aarhus bestemt til — og selvfølgelig ogsaa bevaret som — Garnisonssted for de oft nævnte tre Hærafdelinger staa ved Magt.

Men det fremgaar nu af den indgaaende Diskussion, som man i den senere Tid saavel paa Rigsdagen som i Pressen har underkastet denne Sag, at der ikke har kunnet anføres én eneste virkelig Grund til Fordel for, at Fredericia skulde være Garnisonsby frem for Aarhus, medens meget vægtige Grunde tale for at foretrække Aarhus i saa Henseende for Fredericia, derunder ikke mindst netop dette: at Aarhus har Kaserne, Fredericia ikke, at altsaa Soldaterne i Aarhus bo under gode og tidssvarende Forhold, i Fredericia ikke.

Under disse Forhold tillader Byraadet sig allerærbødigst indtrængende at anholde hos den høje Regering og Rigsdag om, at Garnisonsforholdene i Jylland maa blive ordnede saaledes, at Aarhus beholder den Infanteristyrke, som for

Tiden har Garnison her, 3 Batailloner eller dog i det mindste to Batailloner af denne Styrke.

Det er formentlig ikke nødvendigt nærmere at godtgøre den indirekte Skade, Byen vil lide ved under iforvejen vanskelige Forhold at miste en saa stor Del af Garnisonen. Man antager, at ca. 100 Lejligheder i Byen vil blive ledige, og en Mængde mindre Næringsdrivende har en væsentlig Del af deres Indtægt fra Garnisonen.

For det Tilfælde, at man ikke maatte kunne imødekomme dette Byraadets Andragende, maa Raadet forbeholdde sig at gøre Krav paa Erstatning i Overensstemmelse med de fornævnte Overenskomster af 1881 og 1887.«

Formanden forelagde Udkastet og meddelte, at der i Udvalget havde været Tale om at sende en Deputation til Regering og Rigsdag. Da Øjeblikket næppe vilde være gunstigt for en saadan Fremgangsmaade, og da der ifølge Rigsdagens sædvanlige Forretningsgang vedrørende Andragender vilde være god Tid senere for at sende en Deputation, vilde Taleren henstille, at man foreløbig ikke foretog andet end at indsende Andragendet.

Udkastet tiltraadtes.

5. (J. Nr. 42—1911). Fra Lønudvalget forelaa følgende Indstilling vedrørende forskellige **Lønandragender** fra Funktionærer under Kommunen:

»Det af Byraadet nedsatte Lønudvalg har gennemgaaet de indsendte Lønandragender og anmodet Herr Kontorchef Neergaard om at udarbejde et Schema med en Oversigt over den Merudgift, det vilde blive for Kommunen, saa fremt Byraadet vilde imødekomme disse Andragender.

Beregningen er foretaget saaledes, at man ved denne Oversigt ikke alene kan se den øjeblikkelige Merudgift, men tillige den aarlige Merudgift gennem en Lønningsperiode af 12 Aar i Overensstemmelse med det nugældende Lønregulativ.

I Følge denne Oversigt vil Merudgiften i Løbet af de 12 Aar blive ca. 365000 Kr. foruden ca. 100000 Kr. til Kontorassistenter og 340000 Kr. til Politibetjentene, ialt ca. 800000 Kr.

Efter at Udvalget har afholdt en Del Møder om denne Sag, er Udvalget blevet enigt om at indstille og anbefale Byraadet, at man ikke for Tiden af Hensyn til Kommunens økonomiske Forhold kan indlade sig paa en Omregulering af Lønregulativet, som vil medføre saa betydelige Udgifter som nævnt i medfulgte Oversigt.

Hele Udvalget er dog enigt i at anbefale Byraadet at rykke Kontorassistent Frk. Hagen-Jacobsen op i 12. Lønklasse med en Løn fra 1400—1800 Kr. med Bibeholdelse af sin Anciennitet, saaledes at det første Løntillæg bliver regnet fra den 1. November 1913.

Flertallet af Udvalget, bestaaende af d'Hrr. Folketingsmand F. F. Samuelsen, Snedker Marinus Petersen og Restauratør R. P. Jacobsen, indstiller tillige til Byraadet at forandre 15. Lønklasse, som nu er fra 1100—1400 Kr. til fra 1300—1500 Kr. med 100 Kroners Tillæg hvert 3. Aar, og at Vejmændene rykke op i denne Lønklasse fra 1. April 1912 med Lønanciennitet fra samme Dag.

For Maalerkontrollørerne, Fyrbøderen ved »De Gamles Hjem« og Desinfektøren ved Kommunehospitalet, som staar i denne Lønklasse forandres Lønancienniteten saaledes: De Maaler-

kontrollører og Desinfektøren, som for Tiden har 1400 Kr., faar først et Løntillæg den 1. April 1915.

De 3 Maalerkontrollører, som for Tiden har en Løn af 1100 Kr., faar et Løntillæg af 200 Kr. til 1. April 1912, men saaledes at Lønancienniteten bibeholdes.

De Maalerkontrollører, som for Tiden har en Løn af 1300 Kr., bibeholde deres Anciennitet, ligesom Fyrbøderen ved »De Gamles Hjem«.

Flertallets Forslag vil medføre en Merudgift af 1200 Kr. for det kommende Aar 1912/13 og 833 Kr. 33 Øre. for 1913/14.

Mindretallet i Lønningsudvalget, Fabrikant J. Chr. Møller og Murermester Magnus Nielsen, kan være enig med Flertallet af Udvalget i, at man ikke for Tiden af Hensyn til Kommunens økonomiske Forhold kan indlade sig paa en Omregulering af Lønregulativet, hvilket kan medføre betydelige Udgifter for Kommunen, og under Hensyn hertil kunde Mindretallet have gaaet med til ikke for Tiden at foretage nogen Forandring af Lønregulativet. — Mindretallet kan ikke tiltræde Flertallets Forslag saaledes, at 15. Lønningsklasse forandres fra 11—1400 Kr. til 13—1500 Kr.; Maalerkontrollørerne vilde paa den Maade faa en højere Begyndelsesløn end Politibetjentene, hvad der maa anses for uretfærdigt. Mindretallet indstiller til Byraadet:

At Ingeniør-Assistent Jens Galten, der staar i 5. Lønningsklasse og for Tiden har en Gage af 3200 Kr., rykkes op i 3. Lønningsklasse 3900 Kr., stigende hvert 3. Aar med 300 Kr. til 4500 Kr., gældende fra 1/4 1912 og med Lønanciennitet fra samme Dag.

At Assistent paa Fattiggaarden N. Müller

Larsen, der staar i 8. Lønningsklasse og har en Gage af 2200 Kr., rykkes op fra $\frac{1}{4}$ 1912 som Fuldmægtig i 7. Lønningsklasse med Lønanciennitet fra $\frac{1}{4}$ 1906 saaledes, at hans Gage fra $\frac{1}{4}$ 1912 bliver 2400 Kr.

At Kontorassistent paa Fattiggaarden Emanuel Jensen, der staar i 16. Lønningsklasse og har en Gage af 1600 Kr., rykkes op i 8. Lønningsklasse fra $\frac{1}{4}$ 1912 som Kontorassistent af 1. Klasse med Lønanciennitet fra $\frac{1}{4}$ 1912 saaledes, at hans Gage fra samme Dato bliver 1800 Kr.

At Vejmændene rykkes op fra $\frac{1}{4}$ 1912 i 15. Lønningsklasse fra 11—1400 Kr., saaledes at de, der har Slutningslønning i 17. Lønningsklasse 1200 Kr., faar 3 Aars Lønanciennitet, medens de, der ikke har Slutningslønning, har Lønanciennitet fra samme Dato.

Mindretallets Forslag vil medføre en Udgift for 1912/13 af ca. 1300 Kr., for 1913/14 af ca. 1200 Kr.

S a m u e l s e n forelagde Indstillingen og udtalte, at denne sikkert vilde være en Skuffelse for de mange, som havde andraget om Lønforhøjelse. Da Udvalget blev nedsat, fik det imidlertid en Rettesnor at gaa efter, idet Udtalelserne i Byraadet var af en saadan Natur, at det for Udvalget gjaldt om at holde igen. Han fremhævede dernæst, at hele Udvalget var enig om at foreslaa at rykke Kontorassistent Frk. Hagen-Jacobsen op i 12. Lønklasse. Frk. Kruse paa Byraadskontoret var sidste Aar blevet rykket op i denne Klasse, og Frk. Hagen-Jacobsen havde en større Uddannelse og længere Anciennitet end Frk. Kruse. Denne Oprykning vilde desuden ikke medføre Konsekvenser. Taleren oplyste endvidere, at

Udvalgets Flertal havde forandret sin ovenfor aftrykte Indstilling saaledes, at 15. Lønklasse ikke forandres til 1300—1500 Kr., men til 1200—1500 Kr. Den øjeblikkelige Merudgift efter Flertallets Indstilling vilde derefter kun blive 600 Kr. og næste Aar 432 Kr. Udvalgets Flertal var enig med Mindretallet i, at Ingeniørassistent Galten maaske burde lønnes noget højere end Tilfældet var i Øjeblikket, men det turde ikke gaa med til at forandre hans Løn, da dette maaske vilde medføre, at Bygnings- og Brandinspektøren, Sygehusinspektøren og Vandværksbestyreren, som stod i samme Lønklasse, ogsaa vilde forlange at rykke op, og fordi det var vanskeligt at lønne Ingeniørassistenten bedre end disse. Ligeledes vilde andre kunde føle sig brøstholdne, hvis Assisterterne Müller Larsen og Emanuel Jensen paa Fattigaarden fik Lønforhøjelse saaledes som af Mindretallet foreslaaet. Forskellige Grupper af Funktionærer havde ønsket mundtlig Forhandling med Udvalget, men dette havde været enig om, at det ikke var til nogen Nytte at ulejlige disse Folk. Sluttelig anbefalede han Flertallets Indstilling.

Møller beklagede, at der ikke var opnaaet Enighed i Udvalget, skønt Mindretallet havde været meget forhandlingsvenlig og havde kundet gaa med til slet intet at foretage, hvad Flertallet imidlertid ikke syntes om; den væsentligste Hindring herfor havde sikkert været Maalerkontrollørerne. Efterhaanden som Byen blev større, var det nødvendigt at knytte dygtige Mænd til de forskellige Administrationsgrene, og under Hensyn til denne Betragtning var det, at Mindretallet mente det nødvendigt at knytte ganske enkelte fastere til Kommunen. Blandt disse var Ingeniørassistent Galten, der havde været Kandidat i 14

Aar og var en overordentlig dygtig Mand, som havde vist, at han uden Vanskelighed kunde varetage Stadsingeniørens mangeartede Forretninger under dennes Sygdom. Skulde Stadsingeniørens Forretninger overtages af en Mand, der var ukendt med dem, vilde det let komme til at koste Byen adskilligt mere, end det vilde koste at flytte Galten op i 3. Lønklasse. Sygehusinspektøren eller Vandværksbestyreren vilde næppe føle sig forbigaaet, hvis Galten rykkede op, og Bygnings- og Brandinspektøren burde forlængst have været i en højere Klasse. Iøvrigt havde Brolægningsudvalget ogsaa enstemmigt anbefalet Galten til Forhøjelse. Med Hensyn til den foreslaaede Oprykning af Kontorassistent Müller Larsen gjaldt det ligeledes, at han paa udmærket Maade havde vist, at han kunde træde i Fattiginspektørens Sted, og Fattigudvalget havde da ogsaa enstemmigt i Oktober Maaned anbefalet ham saavel som Assistent Emanuel Jensen til Oprykning. En Forhøjelse af Maalerkontrollørernes Løn kunde Mindretallet ikke gaa med til. Disse Folk havde den allerbehageligste Stilling i Kommunen, de var ukontrollerede, saa de nogenlunde kunde benytte Tiden, som det passede dem, og de havde fri Uniform og Pension, naar de gik af. At sammenstille dem med Politibetjentene vilde heller ikke være retfærdigt. Taleren kunde ikke tænke sig anden Grund til Flertallets Forslag om at forhøje Maalerkontrollørernes Løn end den, at de ved en Lejlighed havde gjort et af Flertallets Medlemmer en Tjeneste, hvilket imidlertid ikke burde honoreres med klingende Mønt.

J a k o b J e n s e n havde helst set, at Udvalget havde foreslaaet slet ingen Forandring at foretage i Lønregulativet i Aar. Skulde der imidler

tid foretages Forandringer, var det selvfølgelig, at Vejmændenes Løn burde forhøjes, da de var saa langt nede, at Kommunen næppe kunde være det bekendt. Maalerkontrollørerne vilde efter Udvalgets Forslag maaske nok blive bedre stillede end de løse Arbejdere, men deres Løn vilde dog ikke blive synderlig stor, saa Taleren kunde godt tiltræde Flertallets Forslag paa dette Punkt. I det hele taget var Flertallet Forslag saa nøgternt, at Taleren kunde anbefale det. Det var forstaaelig, at Mindretallet var gaaet den Vej, det var, for naar der var Tale om en Forhøjelse af 100 Kr. for dem, der havde 1000 Kr. i Løn, skulde der selvfølgelig 500 Kr. Forhøjelse for dem, der var langt højere oppe. Det havde altid været Praxis, saa længe Taleren havde kendt Byraadet. Brandinspektørens Løn var f. Eks. blevet næsten fordoblet, skønt det, der foregik fra den Kant, var saa løst, som noget kunde være. Ingeniør Galten var vel Kommunen en tro Mand, men hans Løn var heller ikke lav, og med de Udgifter, Kommunen havde, var der ikke noget at klage over for dem, der havde over 3000 Kr. i Løn. Skulde saadanne Lønninger hæves, maatte hele Lønregulativet reguleres, saaledes at de mindrelønnede ogsaa kom op, og Taleren vilde gerne spørge Mindretallet, om Kommunekassen kunde være tjent med det.

S a m u e l s e n bemærkede, at hvis Hr. Møller mente, at Maalerkontrollørerne havde for lidt at bestille, kunde Hr. Møller som Medlem af Belysningsudvalget foreslaa, at de fik noget mere. Det havde for nylig staaet i et Dagblad, at Hr. Møller var den egentlige daglige Leder af Belysningsvæsenet. Hvis dette var rigtigt, hvad imidlertid hverken Hr. Christensen eller Taleren og sikkert heller ikke Direktøren kunde indrømme, saa havde

Hr. Møller jo let Adgang til at give Maalerkontrollørerne let Arbejde. Naar Hr. Møller trods de daarlige økonomiske Forhold kunde foreslaa, at en enkelt Mand fik lige saa meget i Lønforhøjelse, som Flertallet foreslog til samtlige Maalerkontrollører og Vejmænd, var der ingen smalle Steder. Brolægningsudvalgets og Fattigudvalgets Anbefalinger skulde man ikke lægge mere ind i, end at disse Udvalg var tilfreds med vedkommende Funktionærers Arbejde. Flertallets Hovedformaal havde været at give de lavestlønnede et saadant Tillæg, at de omtrentlig kunde komme paa Højde med Kommunens Arbejds mænd og Haandværkere.

Christensen forekom det, at Galten ikke med en Løn af 2600 Kr. stigende til 3800 Kr. havde noget at beklage sig over, navnlig naar Hensyn toges til, at Galten paatog sig privat Arbejde ved Siden af. Taleren vilde i Anledning af Hr. Møllers Insinuation om, at Flertallets Forslag angaaende Maalerkontrollørerne skulde være en Kadeau for en udvist Tjeneste, gerne vide, hvem Maalerkontrollørerne havde gjort en Tjeneste. Han skulde gerne indrømme, at Maalerkontrollørerne havde en let og behagelig Stilling, og han havde da ogsaa tidligere i Belysningsudvalget spurgt, om deres Distrikter ikke kunde gøres noget større, men hans Henstilling var ikke blevet fremmet endnu. Antagelig vilde der vel snart komme Forslag derom, nu da Hr. Møller, efter hvad der sagdes, havde Hovedledelsen. Han anbefalede Flertallets Indstilling.

Magnus Nielsen kunde ganske slutte sig til Hr. Møllers Udtalelser. Han syntes ikke, Flertallet tog tilstækkelig Sigte paa, hvad der kunde siges at være uundværlig i Kommunens Husholdning. Ingeniør Galten kunde ikke sam-

menlignes med en almindelig Ingeniør paa et Kontor, idet Galten havde faaet en saadan Uddannelse paa Stadsingeniørens Kontor, at han kunde overtage en ledende Stilling som Stadsingeniør andet Steds, og Spørgsmaalet var da, om man vilde være tjent med at lade Galten gaa, hvis han fik Tilbud om en saadan Stilling. Taleren kunde heller ikke godkende en Sammenstilling af Galten og de andre Funktionærer i Lønklassen, idet Galtens Arbejde var meget alsidigt og berørte alle Ingeniørvæsenets Omraader, hvorimod de andre Funktionærers Virksomhed var mere ensidig og ikke krævede store Forkundskaber. Det samme gjaldt i nogen Maade for Kontorassistenterne Müller Larsen og Emanuel Jensen, som begge udførte adskilligt mere end almindeligt Kontorarbejde, og som sad inde med en Viden, der burde paaskønnes. Alle var sikkert enige om, at Tiden ikke var inde til en almindelig Lønforhøjelse, og Taleren var da ogsaa kun gaaet med til de af Mindretallet foreslaaede Forhøjelser, fordi han syntes, der ved disse opfyldtes et Retfærdighedskrav. Naar Byens Budget tillod det, skulde han altid være med til at sætte Lønningerne i Forhold til vedkommendes Arbejde.

M a r i n u s P e t e r s e n var forbavset over Hr. Møllers Udtalelse om, at Maalerkontrollørerne havde gjort et Udvalgsmedlem en Tjeneste, der skulde honoreres. Ingen af Maalerkontrollørerne havde gjort Taleren nogen Tjeneste, saa han vilde gerne bede om Forklaring paa den Sag. Det bestemmende for Flertallet havde været, at de lavestlønnede fik en Løn, der var nogenlunde tilstrækkelig til at leve af. Dermed skulde ikke være sagt, at de med det foreslaaede fik, hvad der var tilstrækkeligt, men Budgettet maatte jo ikke belastes for

stærkt. Ingeniør Galten var sikkert en dygtig Mand, men man bandt ham næppe stærkere til Byen ved at give ham en Lønforhøjelse. Taleren var gaaet med til at foreslaa Frk. Hagen-Jacobsens Oprykning, fordi det blev gjort gældende, at hun ved Frk. Kruses Oprykning i Fjor var blevet forbigaaet. Iøvrigt mente han, at Frk. Kruses Arbejde var mere omfattende end Frk. Hagen-Jacobsens, men var der sket denne en Uret i Fjor, vilde han være med til at gøre det godt i Aar.

Møller skulde i Anledning af Hr. Jakob Jensens Spørgsmaal, om Mindretallet mente, at Kommunekassen kunde være tjent med en almindelig Lønforhøjelse, erindre om, at han, da han første Gang havde Ordet, havde udtalt, at Mindretallet i Udvalget havde tilbudt slet ikke at foretage noget, thi dermed var jo givet, at Mindretallet havde Følelsen af, at man for Tiden ikke havde Raad dertil. Overfor Hr. Samuelsen bemærkede han, at det nok kunde tænkes, at Galten gavnede Kommunen lige saa meget som 3—4 Maalerkontrollører. Hr. Samuelsen syntes ikke at tillægge Fattigudvalgets anbefaling nogen stor Betydning, men Taleren tvivlede dog ikke om, at Fattigudvalgets Medlemmer vilde stemme for det, de selv havde anbefalet. Med Hensyn til den Tjeneste, Maalerkontrollørerne havde gjort Flertallet, udtalte han, at skønt det, da Lønregulativet blev oprettet, ikke blev Pligt for Funktionærerne under det at staa i nogen Organisation, saa forlangte Arbejdsmændene paa Gasværket dog, at Maalerkontrollørerne skulde være Medlem af deres Organisation, og vilde endog tvinge dem deri ved Strejke. Maalerkontrollørerne kunde ikke forstaa, at de havde nogen Pligt i den Henseende, hvad Taleren heller ikke mente, de havde, men da han motiverede sin Stil-

ling i Udvalget, mente dettes Flertal, at Maalerkontrollørerne skulde afskediges, fordi de ikke stod i Organisationen, Maalerkontrollørerne gik saa ind paa frivilligt at indmelde sig i Organisationen, og dermed havde de efter Talerens Mening gjort Flertallet en Tjeneste. Naar Hr. Samuelsen havde omtalt, at et Dagblad havde betegnet Taleren som Belysningsvæsenets daglige Leder, vilde han bemærke, at han lige saa lidt kunde være ansvarlig for, hvad der stod i det paagældende Blad, som Hr. Samuelsen kunde være ansvarlig for, hvad der stod i »Demokraten«. Enhver maatte jo vide, at Direktøren og Kontorchefen forestod den daglige Ledelse.

M o u s t e n fandt, da Lønregulativet blev oprettet, at 20 Lønklasser var for mange, og mente derfor, at Tallet skulde indskrænkes, naar Regulativet engang skulde laves om. Denne Gang var det altsaa ikke lykkedes, men maaske vilde det lykkes næste Gang. Taleren fandt ikke, man kunde sammenligne Frk. Hagen-Jacobsens Stilling med Frk. Kruses, ligesom han ogsaa mente, at der vilde følge adskillige efter, hvis Frk. Hagen-Jacobsen skulde have den foreslaaede Lønforhøjelse. Iøvrigt vilde han anse det for rigtigst at lade Kommunebogholderen undersøge Anciennitetsforholdene, inden man vedtog nogen Lønforhøjelse.

J a c o b s e n fandt den af Flertallet foreslaaede Lønforhøjelse til Maalerkontrollørerne saa lille, at den ikke kunde kaldes uforsvarlig. Angaaende den af Maalekontrollørerne udviste Tjeneste bemærkede han, at Maalerkontrollørerne havde været Arbejds mænd og som saadan tidligere staaet i deres Afdeling.

S a m u e l s e n saa ingen Grund til at udsætte Sagen for at lade Bogholderen undersøge Anciennitetsforholdene, da det hele kun drejede sig om

1200 Kr. efter Mindretallets Forslag og 600 Kr. efter Flertallets. Frk. Hagen-Jacobsens Arbejde kunde fuldt ud staa Maal med Frk. Kruses. Til Udtalelsen om, at Galten let kunde gavne Kommunen mere, end den af Mindretallet foreslaaede Lønforhøjelse androg, bemærkede han, at det var enhver Embedsmands Pligt at gavne Kommunen, og at der ingen Anledning var til at give Gratiale til nogen for at gøre sin Pligt. Fattigudvalgets anbefaling tillagde Taleren stor Betydning, men han fandt den ikke tilstrækkelig til alene at føre til en Lønforhøjelse. Det var et Spørgsmaal, om Maalerkontrollørerne ikke havde indmeldt sig i deres Organisation for at ærgre Hr. Møller. Taleren var en bestemt Modstander af, at nogle lavede Seperatororganisationer for at dække sig selv og undgaa at bidrage til deres mindre godt stillede Kammerater.

M i k a e l J o h a n s e n mente, at Aarsagen til, at der i Aar forelaa saa mange Lønkrav, laa i det altfor store Tillæg, man havde givet de kommunale Arbejdere. Mange havde vel nødt til at faa noget mere, men man havde ikke Raad dertil. Galten var en meget dygtig Mand, og i København, Frederiksberg og vistnok ogsaa i Odense blev lignende Stillinger som Galtens lønnet som Mindretallet foreslog. Det burde forbydes Funktionærerne at have privat Arbejde, men de burde til Gengæld saa lønnes saaledes, at de ikke behøvede det. Iøvrigt skulde man aldrig være bange for at belønne Dygtigheden. Maaske vilde det være bedst at henvise hele Sagen til Budgetudvalget.

C h r i s t e n s e n gjorde gældende, at de Folk, der i Fjor fik Tillæg, var saa lavt lønnede, at ingen af dem, der androg om Lønforbedring i Aar,

var saa daarligt stillede. De Folk, der stod i fast Arbejde, havde Pligt til at støtte dem, der var arbejdsløse, ved at staa i deres Organisation. Paa dette Punkt var Mestrene iøvrigt lige saa strikse som Arbejderne og tillod lige saa lidt nogen at bryde ud. For nylig havde man jo behandlet en Sag, hvor en Mester var blevet ekskluderet af sin Forening, fordi han havde indgivet for lave Tilbud.

Møller hævdede, at naar man anbefalede en Oprykning, maatte man ogsaa stemme for den, da Anbefalingen ellers var værdiløs. Han kunde ikke forstaa, hvad ærgeligt for ham der skulde være i, at Maalerkontrollørerne indmeldte sig i Fagforeningen. Fakta var, at man vilde tvinge Maalerkontrollørerne til at gaa ind i Organisationen, hvad de juridisk set ikke var pligtige til. Naar en Arbejder kun tjente 1200 Kr., var 1500 Kr. ogsaa for meget for en Maalerkontrollør.

Samuelson gjorde opmærksom paa, at Maalerkontrollørerne stod i Organisationen, men vilde melde sig ud.

Flertallets Forslag vedtoges. Mindretallets Forslag forkastedes.

6. (J. Nr. 395—1911). Fra Udvalget for Belysningsvæsenet forelaa følgende Indstilling samt Planer for **Udvidelse af Elektricitetsværket:**

»Paa Situationsplanen er Elektricitetsværket vist med nærmeste Omgivelser i Maalestoksforholdet 1:400, og da Arealet Øst for Værket er optaget af Vej, Spor med Kultransportanlæg, samt Brønd og Pumpekælder for Værkets Kondensationspumper, maa Udvidelsen af Værkets Maskinhal nødvendigvis foretages mod Vest og Udvidelsen af Kedelanlægget mod Nord.

I det foreliggende Projekt er det paatænkt at inddrage og overbygge hele det Areal, der er

disponibelt til Udvidelse af Maskinhallen, idet Arealet baade har en passende Størrelse og Form. Paa det givne Areal vil der blive Plads til 4 Stkr. Maskiner, der tænkes valgte som 2 Stkr. Dieselmotorer, hver paa ca. 1000 HK. og 2 Stkr. Dampmaskiner, hver paa ca. 2000 HK. Det til det tænkte Maskinanlæg nødvendige Kedelanlæg er indtegnet paa Situationsplanen, saaledes at denne viser Værket, efter at det er udvidet saa meget, som det er muligt paa det Areal, der staar til Raadighed.

Under Forudsætning af, at Elektricitetsforbruget fremdeles vil stige i samme Forhold som hidtil, vil Værket i den projekterede Størrelse være tilstrækkeligt for Aarhus By indtil Aar 1940, og de angivne Maskiner skulle anskaffes i Aarene 1912, 1917, 1922 og 1931; selv om nu Beregninger over et Elektricitetsværks Vækst saa langt ud i Fremtiden kun er af ret tvivlsom Værdi, saa vise de dog, at Værket i den projekterede Størrelse vil være tilstrækkeligt i den overskuelige Fremtid.

Ved Valget af den foreslaaede Maskintype bør der først og fremmest tages Hensyn til Maskinens Økonomi i den daglige Drift, og da er det i Øjeblikket saaledes, at intet Dampmaskin-anlæg, selv det allerbedste, kan konkurrere med Dieselmotorerne, og denne Økonomi vil yderligere forøges i Løbet af ganske faa Aar, idet Anvendelsen af Kultjære som Brændselsmateriale allerede er ud over Forsøgsstandpunktet.

Til Fordel for Dieselmotorerne skal særlig fremhæves den Lethed, hvormed de sættes i Drift, medens saaledes en Dampmaskine fordrer $1\frac{1}{2}$ Time til Opvarmning, gaar Dieselmotoren i Gang paa 2 Minutter, og den er derfor den

bedst tænkelige Reservemaskine, et Værk kan have, da den altid staar parat til at erstatte enhver Maskine, der maa lide Haveri. Hertil kommer yderligere, at det for Elektricitetsværket vil være af stor Betydning at kunne sætte hele Dampanlægget ud af Drift, medens det aarlige Eftersyn foretages, da derved ellers utilgængelige Steder, som Røgkanalen, gøres tilgængelige. Det vil utvivlsomt være rigtigt at udvide Elektricitetsværket med Dieselmotorer i Aarene 1912 og 1917, og naar der herefter er angivet Damp-turbiner som den fremtidige Udvidelse i 1922 og 1931, skyldes dette Turbinens billige Anskaffelsespris i Forening med det ringe Gulvareal, den kræver; men Fabrikationen af Dieselmotorer er i Øjeblikket underkastet en saa rivende Udvikling, at det er muligt, maaske endog sandsynligt, at man i 1922 vil foretrække disse for Dampturbinen. Saaframt Byraadet i 1922 bestemmer sig til at udvide Elektricitetsværket med Dampturbiner, vil det blive nødvendigt at bygge det paa Situationsplanen viste Kedelhus, hvor der er Plads til 4 Stkr. Kedler hver med 300 □ m Hedeflade, af hvilke de 2 Stkr. installeres i 1922 og de sidste 2 Stkr. i Aaret 1931. Det viste Kedelhus vil koste ca. 40000 Kr. at opføre, og Anskaffelsen af 2 Stkr. Kedler med Kultransportanlæg, Fødepumper og Rørledninger vil koste ca. 110000 Kr., saa at en Udvidelse af Værkets Kedelanlæg vil andrage ialt ca. 150000 Kr.

Den bekostelige Udvidelse af Kedelanlægget i Forbindelse med den Tendens, der i Øjeblikket er til at foretrække Dieselmotorer frem for Dampmaskiner, er en vægtig Grund til at udskyde Afgørelsen, om Kedelanlægget overhovedet skal

udvides ved i det kommende Aar at anskaffe 1 Stk. Dieselmotor og kun at opføre den Bygning, som er nødvendig af Hensyn til Udvidelsen af Maskinanlægget.

Den projekterede Bygning er vist paa hoslagte Planer. Af Situationsplanen fremgaar det, at det vil blive nødvendigt at forlægge en 24 " Gasledning, en 9 " Kloakledning og en 3 " Vandledning; men ellers frembyder Byggegrunden ingen Vanskeligheder. Af Planerne fremgaar det, at Bygningen er holdt i samme Stil som den nuværende baade udvendigt og indvendigt, saaledes at Værket faar Karakter af at være et samlet Hele.

Den elektriske Del af Projektet omfatter Anskaffelsen af 2 Stkr. Dynamoer, der kobles direkte paa Drivmaskinens Hovedaksel, begge Dynamoer skulle kunne arbejde baade paa Lysnettet og Sporvognsnettet, men 2 Dynamoer er nødvendigt for, at hele Værkets Belastning i Sommermaanederne kan lægges over paa den ene Maskine.

Af Hensyn til Værkets Udvidelse vil det blive nødvendigt at ombygge Reguleringstavlen og paa denne skaffe Plads til de Apparater, der høre til de Dynamoer, der med Tiden ville blive installeret i den forlængede Maskinhal, hvilket vil ske, uden at den nuværende Tavles Omfang vil blive forøget. For Tiden har hver af Værkets 6 Dynamoer 2 Tavlefelter, et, naar der arbejdes paa Lysnettet, og et, naar der arbejdes paa Sporvejsnettet, fremtidig vil hver Dynamo kun faa eet Tavlefelt, der bliver forsynet med en Hovedomskifter. De 6 Tavlefelter, der blive frie, ville netop svare til de 6 Dynamoer, der med Tiden ville blive indstalleret i den nye

Maskinhal. Den eneste Anke, der med Rette kan indvendes mod den gamle Reguleringstavle, er, at der findes lovlig lidt Plads paa Tavlens Bagside, og for at bedre dette Forhold, vil det blive nødvendigt at flytte alle Fødekablerne hen til en ny mindre Tavle, der vil blive rejst i den nye Maskinhal, hvilket ikke vil influere paa den daglige Pasning og Drift, fordi alle Forbindelser paa denne Tavle er faste, saa at den Tilslutning, der en Gang er foretaget, ikke senere skal forandres. Samtidig med Flytningen af Fødekablerne vil der blive sørget for, at Spændingen paa Fødepunkterne i Byens yderste Distrikter kan forhøjes uafhængigt af Spændingen i Fødepunkterne i Værkets Nærhed, saaledes at hele Byarealet til dets yderste Grænser kan forsynes med Elektricitet, uden at det nogensinde vil blive nødvendigt at gaa over til et Vekselstrømsanlæg, der med det lille Forbrug, der her kan blive Tale om, altid vil blive betydeligt dyrere i Drift, end et Jevnstrømsanlæg forsynet med Spændingsforhøjer, som projekteret.

Bekostningen til den foreslaaede Udvidelse vil blive:

Opførelse af Bygningen:

Forarbejder:

Flytning af en 24 "

Gasledning Kr. 12000.00

Flytning af en 9 "

Kloakledning » 2000.00

Flytning af en 3 "

Vandledning » 1000.00

----- Kr. 15000.00

At overføre Kr. 15000.00

Overført Kr. 15000.00

Murerarbejde:

Udgravning og Jord-
arbejde Kr. 3000.00

Betonfundamenter
for Bygningen . . . » 10000.00

Murerarbejdet ind-
befattet alt Granit-
arbejde og Beton-
gulv i Kælderen,
men eksklusivt
Etageadskillelserne » 20000.00

Etageadskillelserne
og Tag af Jern-
beton » 15000.00

Fliser og Linoleum
til Gulvbelægning » 6000.00

» 54000.00

Tømrer- og Snedkerarbejde:

Vinduer og Døre . . Kr. 3500.00

Trapper » 1000.00

Taget over Hoved-
hallen » 4000.00

Stole, Borde og
Skabe » 2500.00

» 11000.00

Smedearbejde:

Hovedbindterne og
Aase Kr. 3500.00

Kranbjælkerne . . . » 2000.00

Hoveddragerne paa
Pillerne » 2000.00

Rækværk og Trappe
i Stuen » 1500.00

» 9000.00

At overføre Kr. 89000.00

Overført Kr. 89000.00

Blikkenslager- og Skifertækkerar-	
bejde	» 3000.00
Vand- og Gasmesterarbejde	» 3000.00
Installation af Lys og Varme.....	» 3000.00
Maler- og Glarmesterarbejde m. m.	» 2000.00
Anskaffelse af 1 Stk. Dieselmotor,	
ca. 1000 HK.....	» 130000.00
Anskaffelse af 2 Stk. Dynamoer..	» 35000.00
Betonfundamenter til Maskiner og	
Dynamoer	» 10000.00
Forandringer ved Fordelingstavlen	
m. m.....	» 15000.00
	Kr. 290000.00

Belysningsvæsenet indstiller, at Udvidelsen af Aarhus Elektricitetsværk udføres i Overensstemmelse med hoslagte Tegninger og Overslag, og at Arbejdet snarest bliver paabegyndt.

S a m u e l s e n forelagde og anbefalede Indstillingen, i Henhold til hvilken Udvalget udbad sig Bemyndigelse til at lade Udvidelsen udbyde i offentlig Licitation. Foranstaltningen var paatrængende nødvendig. De 200000 Kr. havde man af sidste Laan, og 27000 Kr. kunde indvindes ved forskellige Besparelser, saa der manglede kun 63000 Kr., som Udvalget anmodede om maatte afholdes ved Optagelse af Laan. Til Pressen, som havde beskæftiget sig en Del med denne Udvidelse, vilde Taleren sige, at der absolut intet underfundigt var ved Udvidelsen, og at Forslaget aldeles ikke fremkom for at lægge den elektriske Bane nogen Hindring i Vejen, men kun fordi Udvidelsen var paatrængende nødvendig. Det forekom ham noget uforstaaeligt, at Pressen kunde fortabe sig i Gisninger, saaledes som Tilfældet

havde været. naar dens Repræsentanter saa let havde Adgang til at skaffe sig paalidelige Oplysninger. Med Hensyn til Ingeniør P. A. Petersen, som Pressen ogsaa i denne Forbindelse havde beskæftiget sig med, ønskede han at udtale, at Udvalget havde taget Petersens Fremstilling til Efterretning og ikke vilde kaste nogen Plet paa ham.

M i k a e l J o h a n s e n saa ikke anden Udvej end at tiltræde Indstillingen, men ønskede oplyst, om Elektricitetsværket efter den nu foreslaaede Udvidelse atter vilde blive et godt Aktiv, saaledes som det havde været tidligere. Endvidere ønskede han oplyst, om Værket ikke solgte Strøm til Sporvejen vel billigt.

M o u s t e n vilde finde det interessant at vide, hvorledes det vilde stille sig med et Højspændingsanlæg, da et saadant efter Sigende havde adskillige Fortrin.

J a k o b J e n s e n anmodede om at faa Lokalet for 2 Kl. Assistenten flyttet ud paa Ydersiden, saaledes at det kunde faa Lys og Luft. Det vilde have været rart, om der samtidig med dette Forslag havde foreligget Forslag om Udvidelse med et Stærkstrømsanlæg. Ved at vælge et saadant vilde man ikke komme paa Kant med Aftalen med Bestyrelsen for den elektriske Bane. Byraadets Stilling til denne var ikke kommet tilstrækkeligt frem ved det Møde, hvori Belysningsudvalget havde faaet Bemyndigelse til at fremkomme med Forslag til Elektricitetsværkets Udvidelse. Banebestyrelsen havde maaske ikke noget juridisk Baand paa Byraadet med Hensyn til Prisen for Elektricitet, men Byraadet havde dog lovet denne for en bestemt Pris. Saavel Ministeriet som Randers Amtsråd havde som Betingelse forlangt at vide, hvor Banen kunde faa Elektricitet fra, og Vedtagelsen om

Tilslutning af de interesserede Kommuner samt Kontrakten med det engelske Selskab hvilede paa Byens Tilbud. Koncessionsudvalget var sikkert uskyldigt i, at der intet var sket Koncessionen vedrørende endnu, men efter Talerens Overbevisning heftede Aarhus moralsk ved sit Tilbud, til Koncessionen forelaa, eller til man med passende Varsel havde trukket Tilbudet tilbage. Koncessionsudvalget havde gjort alt muligt for at fremme Sagen, og saa burde Byen ogsaa strække sig saa vidt som muligt, selv om det jo sikkert var rigtig nok, at Belysningsudvalget var noget i Knibe. Taleren ønskede derfor at henstille at udsætte den foreliggende Sag noget endnu. Den Situation, man nu var i, vilde sikkert bevirke, at Ministeriet snart afgjorde Koncessionsspørgsmaalet. Samtidig vilde han henstille til Belysningsudvalget at benytte Mellemtiden til at udarbejde Forslag til et Stærkstrømsanlæg, saaledes at der ingen Tid skulde gaa tabt, hvis det kom til en Overenskomst mellem Banen og Byraadet. Nogen ekstra Udgift vilde der vel nok flyde deraf, men næppe af Betydning. Sluttelig vilde Taleren gerne omtale Ledningsnettet. I Skrivelse af 27. Maj havde han foreslaaet Udvalget at tage Sagen op til samlet Overvejelse, men han havde intet Svar faaet endnu. Der bevilgedes aarlig ret store Beløb til Ledningsnettet, men man fik aldrig Rede paa, hvorledes eller hvorfor Ledningerne skulde lægges, saaledes som naar Brolægningsudvalget kom med Planer for ny Kloakledninger. Endelig maatte man ogsaa ind paa en Ordning, hvorefter Strømtabet ikke blev saa stort som nu. Talerens Forslag og Udtalelser skulde ikke være nogen Kritik af noget tidligere eller det nuværende Udvalg, men fremkom kun for at opnaa den bedste Ordning.

F o r m a n d e n beklagede, at Hr. Jakob Jensen ikke havde været til Stede ved Mødet den 2. November. Han havde ikke paa dette Møde stillet noget Forslag, da han ikke mente Banen afhængig af Byens Tilbud, men han skulde gerne tilstaa, at det maaske vilde lette Sagen, om Tilbudet blev staaende. Medens Hr. Jakob Jensen talte, havde Taleren modtaget Meddelelse fra København om, at Afgørelsen i Koncessionssagen var ret nær, saa hvis Sagen kunde opsættes, vilde det sikkert være heldigt for Banen.

M ø l l e r saa ikke rettere, end at Tilbudet var annulleret. Det foreliggende Forslag om Elektricitetsværkets Udvidelse var fremkommet nu, fordi Sagen hastede. En Udsættelse maatte Byraadet tage Ansvar for. Det vilde ikke være let at faa et Forslag om et Højspændingsanlæg udarbejdet, maaske havde man ej heller Kræfter dertil, men desuden var et saadant dobbelt saa dyrt, og det var et Spørgsmaal, om Kommunekassen kunde holde til det. Taleren ansaa det for uforsvarligt at udsætte Sagen og saa heller ikke noget Gode for Aarhus By ved at komme til at levere Elektricitet til Banen. Den eneste Fordel var, at man fik et tidssvarende Anlæg, men med den tilbudte Pris vilde Leverancen nærmest give Tab. Til Hr. Mikael Johansen bemærkede han, at Elektricitetsværket stadig gik fremad, og at Udvalget næste Aar sikkert kunde komme med et Budget, som Byraadet vilde være tilfreds med. Det første Aar efter Udvidelsen vilde Resultatet sikkert blive daarliger end ellers, saaledes som det altid var Tilfældet efter en stor Udvidelse, men Forholdet vilde utvivlsomt snart bedre sig. Leverancen til Sporvejen betalte sig meget godt for Kommunen. Den foreslaaede Udvidelse vilde sandsynligvis være

tiltrækkkelig, til Byen havde 200000 Indbyggere. Der foresloges Dieselmotorer, fordi de var lettere at passe og derved billigere i Drift.

M i k a e l J o h a n s e n maatte bestemt hævde, at Byraadet den 2. November havde annulleret sit Tilbud om Levering af Strøm til den elektriske Bane. Det var almindelig Handelskotume, at et Tilbud ikke gjaldt længere, end til det blev opsagt. At Tilbudet var blevet annulleret, var meget fornuftigt, da Prisen var sat altfor lav. Desuden kunde man ikke saaledes sætte en tagen Beslutning ud af Kraft. Han vilde derfor meget fraraade at udsætte Sagen.

J a k o b J e n s e n beklagede selv, at han have været forhindret i at være til Stede ved Mødet den 2. November. Naar Hr. Møller hævdede, at Byraadet maatte tage Ansvar for en Udsættelse, maatte Taleren dog gøre opmærksom paa, at man før havde set energiske Fordringer fra Belysningsudvalget burde været anderledes. Taleren var iøvrigt ikke bange for sammen med andre Byraadsmedlemmer at tage Ansvar for en lille Udsættelse. Trods en saadan vilde det nok være muligt at skaffe Maskinerne frem til den Tid, man ønskede. Hr. Møllers Udtalelser i dette Møde stemmede ikke ganske overens med hans Udtalelser i Mødet den 26. Maj, da han efter Referatet udtalte, at han betragtede det som en Fordel, at Kommunen kom til at levere Kraft til Banen. Taleren tilraadede atter at udsætte Sagen.

F o r m a n d e n var enig med Hr. Mikael Johansen i, at det ikke var heldigt at vedtage et Forslag, der var i Strid med en tidligere taget Beslutning, men der var jo i dette Tilfælde heller ikke Tale om andet end en Udsættelse.

C h r i s t e n s e n forekom det, at naar Udval-

get for 3 Uger siden havde spurgt, om det kunde betragte sig som værende løst fra Tilbudet, og da udtrykkelig hævdede, at det snarest maatte have en Afgørelse, da Sagen ikke kunde udsættes, saa kunde man ikke nu med nogen Ret forlange, at Udvalget tillige skulde være kommet med Forslag om et Højspændingsanlæg, som der ingen Anledning var til at udarbejde, hvis man ikke fik med Banen at gøre. Efter Direktørens Udtalelse vilde der efter den nu foreslaaede Udvidelse ikke blive noget nævneværdigt Strømtab. Det var maaske heldigt nok, at Planerne for Ledningerne blev sendt til Byraadet, men dette Forhold kunde dog ikke sammenlignes med Kloakplanerne. Taleren vilde ikke være med til at bære Ansvar for en Udsættelse. Iøvrigt skete der intet ved at lade Udvalget arbejde videre, naar Koncessionen snart kom.

S a m u e l s e n havde ikke tænkt sig, at der kunde komme Forslag om Udsættelse, da det den 2. November udtrykkeligt blev betonet, at det var paa høje Tid at faa begyndt paa Udvidelsen. Udvalgets Hovedopgave var at tilfredsstille Konsummenterne i Byen. Skulde der udarbejdes Forslag om et Stærkstrømsanlæg, vilde man ikke kunne blive færdig til lidt inde i Lyssæsonen næste Aar, og til den Tid maatte Udvidelsen være foretaget. Hr. Jakob Jensens Skrivelse til Udvalget var bortkommet, men selvfølgelig blev der altid udarbejdet Planer for Ledningerne. Naturligvis var det en lav Pris, man havde tilbudt at levere Strøm til Banen for, men Taleren var dog ikke bange for at lade Værket paatage sig Leverancen til den.

Mø l l e r havde ved Mødet i Randers flere Gange betonet, at Tilbudet kun kunde gælde et Par Maaneder. Hans Udtalelser i Mødet den 26.

Maj var bygget paa de da foreliggende Beregninger, men naar Direktøren nu hævdede, at man ikke kunde levere Elektricitet for 7 Øre, havde man Lov til at stole paa ham.

Jakob Jensen vidste vel, at Belysningsvæsenet havde Planer over Ledningerne, men de vare aldrig blevet forelagt for Byraadet. Det var meget rigtig, at det blev gjort gældende i Randers, at Tilbudet ikke kunde vare evigt, men siden den Tid havde man forhandlet om Kontrakt, Vedtægter og Koncessionsbetingelser.

Samuel sen lovede, at Udvalget skulde overveje Hr. Jakob Jensens Henstilling om Assistenternes Opholdsrum.

Olesen kunde godt forstaa, at Udvalget trykkede sig ved at paatage sig Ansvar for en Udsættelse, men naar man havde ventet saa længe, kunde man vel ogsaa vente en ganske kort Tid endnu, efter de Oplysninger der nu forelaa.

Formanden kunde ikke stemme for en Udsættelse, hvis Udvalget ikke kunde gaa ind derpaa.

Samuel sen saa meget nødig Sagen udsat, men maaske kunde man dog vente til næste Torsdag, da Forslagene til Licitationerne ikke blev færdig før Mandag.

Christensen henstillede at gøre Koncessionsudvalget opmærksom paa Fristens Udløb, hvis en Udsættelse skulde blive vedtaget. Han vilde dog anbefale at vedtage Indstillingen.

Indstillingen vedtoges.

7. (J. Nr. 256—1911). Til Erklæring forelaa følgende Skrivelse fra Indenrigsministeriet vedrørende Sagen angaaende Optagelsen af **Tirsdagsmarkedet** paa Kvægtorvet i Almanakkens kronologiske Markedsfortegnelse:

»Ved paany at fremsende hosfølgende, med Amtets Skrivelse af 20. September d. A. tilbagefulgte Andragende med Bilag, hvori Aarhus Byraad anholder om, at der i Almanakken under den kronologiske Markedsfortegnelse maa blive anført, at der hver Tirsdag er Torvehandel med Kreaturer paa Kvægtorvet i Aarhus, skulde man under Vedlæggelse af en fra Sekretæren ved den seneste Markedskommission, Overrets-sagfører Buhl, indhentet Erklæring med Bilag samt med Bemærkning, at Indenrigsministeriet vil være sindet at imødekomme Andragendet saaledes, at der oprettes et Ugemarked i Aarhus til Afholdelse hver Tirsdag, tjenstlig anmode Amtet om at indhente og hertil indsende en Erklæring i Sagen fra Aarhus Byraad.«

Overensstemmende med Slagtehusudvalgets Indstilling vedtoges det at svare, at man har modtaget Indenrigsministeriets Tilkendegivelse med Tilfredshed.

8. (J. Nr. 416—1911). Indstilling fra Hr. Simonsen, der har gennemset **Politikassens Regnskab for 1910**, om at tage Regnskabet til Efterretning.

Toges til Efterretning.

9. (J. Nr. 3—1911). Indstillinger om **Efterbevilling af Overskridelser** i Brandkommissionens, Indkvarteringskommissionens, Kirkegaardsbestyrelsens, Skovudvalgets, Sygehusudvalgets, Udvalget for Bygninger og Inventars, Valgudvalgets, Forskønnelsesudvalgets og Kasseudvalgets Regnskab for 1910—11. — 2. Behandling.

Efterbevilling meddeltes.

10. (J. Nr. 3—1911). Indstilling om **Efterbevilling af Overskridelser** i Politiets Regnskab for 1910—11.

Overgik til 2. Behandling.

11. (J. Nr. 22¹⁸—1911). **Købekontrakt** med Malermester A. Bøjesen angaaende en Byggegrund ved Horsensgade.
Godkendtes.
12. (J. Nr. 1 og 2—1911). **2 Udstykningsandragender** og **2 Bygningsandragender** anbefaledes.

